

tem in Christo ad id quod divinum est assumptam esse, transformatam esse, etc., id intelligendum de dignitate, et hoc sensu verissimum est; quidquid enim hominis est in Christo, ratione unionis hypostaticæ, dignitatis Verbi divini participat, et recte dicitur, *Deum hominem, hominem Deum natum esse, passum esse*, etc.

ARTICULUS TERTIUS.

DE DUPLICI IN CHRISTO VOLUNTATE.

Gravibus dissidiis ex Nestorianismo et Eutychianismo in toto Oriente saepe nascentibus nondum sedatis, nova exorta est hæresis, quæ vice sua perdiu mundum turbavit, scilicet *Monothelismus*, a duobus verbis Græcis μόνος, *unicus*, et οὐλητος, *voluntas*, sic dictus. In eo consistit ut asseratur unicam esse in Christo voluntatem et operationem, licet duæ sint naturæ in unitate personæ conjunctæ. Sic ferme ratiocinabantur Monothelite: Ex definitionibus Ecclesiæ, contra Nestorianos, unica est persona in Christo: ergo unicum est principium actionis, vel unica *energia*, ut aiebant, siquidem actiones sunt suppositorum; non vero naturæ, nisi sit completa ac prouinde suppositum.

Inde concludebant 1º humanitatem in Christo propriam non habuisse energiam, sed fuisse inanime instrumentum quo voluntas divina utebatur; 2º humanas actiones in Christo a sola divinitate per humanitatis organum vitaliter processisse, sicut motus ab anima nostra imperati et per corpus exerciti, sunt vitales; 3º humanas infirmitates, ut famem, sitim, etc., a divinitate pariter vitali modo procedere; 4º omnes actiones a divinitate per organum corporis procedentes, esse *theandricas* seu *deiviriles*, Dei scilicet et hominis simul participantes.

Fautores hujus hæresis fuerunt 1º Sergius, patriarcha Constantinopolitanus, circa annum 622, qui eam imperatori Heraclio instillavit; ei præerat quidam Theodorus

Pharanites; 2º Cyrus, patriarcha Alexandrinus, qui in conciliabulo anno 633 celebrato, statuit unicam esse operationem in Christo; 3º Heraclius imperator, qui anno 639 famosam promulgavit *Ectesim*, qui asserebat unicam esse operationem in Christo, et sic Patres sensisse; 4º Pyrrhus, Sergii in sede Constantinopolitana successor, qui in concilio suo *Ectesim* comprobavit; 5º Paulus, in eamdem sedem, Pyrro ob suspicionem criminis exsule, intrusus: eo excitante, Constans II imperator novum pronulgavit edictum, anno 637, sub nomine *Typi* notissimum, quo præscribebat silentium circa unam aut duas voluntates in Christo; 6º mortuo Paulo, Pyrrhus sedem suam iterum occupavit; Petrus, qui ei successit, ejusdem doctrinæ fuit sectator; 7º Macarius, patriarcha Antiochenus, versus annum 668, cuius discipuli, Stephanus presbyter et Polychronius præstigiator, eamdem hæresim fortiter propugnaverunt; 8º inter fautores Monothelismi a nonnullis annumeratur summus pontifex Honorius I, qui, a Sergio quasi circumventus, ei rescripsit epistolam, anno 645, qua, pacis amore, vebat ne una vel duæ dicarentur voluntates in Christo; de illo disseremus infra.

Monothelismum impugnarunt 1º Sophronius qui ex monacho factus est patriarcha Hierosolymitanus; 2º S. Maximus, abbas, cuius exstat *Dialogus* cum Pyrro; 3º Severinus papa, qui *Ectesim* reprobavit; 4º Joannes IV, qui eamdem hæresim in synodo Romana damnavit; 5º Theodorus papa, qui Pyrrhum sententia excommunicationis et depositionis percussit; 6º Martinus I papa, qui in concilio Romano centum et quinque episcoporum hæresim Monothelitarum, simul cum *Ectesi* Heraclii et *Typo Constantis*, damnavit; ob quam causam a sede sua violenter avulsus, et in Chersonesam ab imperatore Constanti relegatus, ibi martyr occubuit. 7º Tandem sub Constantino Pogonato, id est *Barbato*, concilium generale indictum est Constantinopoli pro anno 608, cui præfuit Agatho summus pontifex per legatos suos, et quod successor eius Leo II approbavit. In eo perculsa est

hæresis et anathema dictum fuit præcipuis Monothelitis, inter quos numeratur Honorius papa.

Notandum in Christo utramque naturam, ut jam diximus, suas retinere proprietates essentiales, utramque igitur intelligere, velle, agere; sed quilibet actus personæ Verbi attribuuntur, quia actus sunt personæ; natura enim divina non abstracte, sed quatenus persona Verbi terminatur, humanam sibi assumit naturam in unione hypostatica.

Ingens ergo datur discrimen inter humanitatem in Christo personæ Verbi unitam et pios homines Deo per amorem unitos et gratia ejus directos: hi enim concursu Dei adjuti, cum Deo agunt; verum actiones eorum, licet ad ordinem supernaturalem quandoque elevatae, remanent humanæ. Quælibet vero actio Christi dicitur *theandrica*, id est, simul Dei et hominis, et una recte appellatur, quia unicæ Christi personæ legitime ac necessario tribuenda est. Theandrica autem actio in Christo existens, in nullo alio individuo, quantumvis sancto et operibus potente, existere potest, siquidem nulla alia existit persona simul Deus et homo.

Hinc constat non totam Trinitatem actiones *theandricas* operari, sed solam personam Verbi humanitati unitam. Sicut natura divina, solum quatenus Verbi personalitate terminata, unitur humanitati in Christo, sic etiam operatio divina in eo existit, non quatenus toti Trinitati communis, sed personæ Verbi propria et in eo quasi contracta.

Nunc sit

PROPOSITIO.

Duplex admittenda est in Christo voluntas et operatio distincta.

Prob. Illa propositio admittenda est, quæ est de fide, probatur Scriptura sacra, SS. Patrum testimoñis, et ratione: atqui talis est propositio nostra.

1º Est de fide. Definita enim fuit in sexta synodo ge-

nerali, Constantinopolitana III, contra Monothelitas, actione 4, in qua anathema dictum est nominatim Theodoro, Sergio, Pyrrho, Paulo, Petro, qui fuerunt novæ Romæ antistites, et Honorio qui fuit papa antiquæ Romæ. Ergo 1º.

Prob. Scriptura sacra. Matth. xxvi, 30: *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu;* Luc. xxii, 42: *Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat;* Joan. v, 30: *Non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me;* Joan. xi, 38: *Descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.* Unde sic: Christus, ex textibus citatis, habuit voluntatem a voluntate Patris distinctam: atqui voluntatem Patris habebat ut Deus, quod Monothelitæ non negabant: ergo simul habebat voluntatem humanam. Philip. ii, 8: *Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis;* Hebr. v, 8: *Didicit ex iis quæ passus est obedientiam.* Unde sic: Christus vere fuit obediens: atqui obedientia ejus fuit actus voluntatis humanæ; fuit enim voluntas actus voluntatis humanæ, vel voluntatis divinæ: atqui voluntas divina obedientiæ proprie dictæ est incapax: ergo. Multi sunt alii Scripturæ sacrae textus qui in confirmationem ejusdem veritatis afferri possent, quos, brevitatis causa, omittimus. Ergo 2º.

3º Prob. SS. Patrum testimoñis. Quædam tantum seligemus inter eos qui ante Monothelitarum errorem scripserunt. Athanasius, Orat. de Incarnat., n. 21, p. 2, ad hæc verba Christi, *Non mea voluntas, sed tua fiat,* ait: « *Duas voluntates sibi ostendit: alteram humanam, quæ est carnis; alteram divinam, quæ Dei est.* »

S. Ambros. in Lucam, lib. 40, n. 59: « *Quod autem ait: Non mea voluntas, sed tua fiat, suam ad hominem retulit, Patris ad divinitatem.* » Ergo 3º.

4º Prob. ratione. 1º Christus, ex Scripturis, Symbolis fidei et conciliorum definitionibus, est perfectus homo: atqui non esset perfectus homo si non haberet voluntatem humanam. 2º Christus non sanavit in natura humana quod non assumpsit: atqui sanavit voluntatem

humanam : ergo eam assumpsit. 3º De fide est Christum pro nobis oravisse, meruisse, satisfecisse, eximia omnium virtutum exempla nobis dedisse : atqui hæc voluntate divina non procedebant, *ut patet*; ergo a voluntate humana. Ergo 4º, etc.; aliunde, etc. Ergo, etc.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. S. Dionysius Areopagita, Epist. 4 ad Caium, ait : « Non secundum Deum divina gessit Christus, nec humana secundum hominem : verum, Deo viro facto, novam quamdam theandricam seu deivirem operationem expressit in vita. » Ergo.

R. Nego conseq. Scripta sub nomine S. Dionysii Areopagitæ citata a multis eruditis habentur ut apocrypha, ab aliis tamen propugnantur. Quidquid sit, in summa semper fuerunt veneratione tum apud Latinos, tum apud Græcos, adeo ut in Romana liturgia *mirabiles ac plane cœlestes* dicantur, et in libris ecclesiasticis Græcorum *opinione majores, admirandi et sublimissimi* nuncupentur. Juxta omnes sunt ad minus quinti sæculi, ac proinde Monothelitas antecesserunt. Igitur, quamvis de authenticitate non constet, quod est advertendum, difficultas ex illis petita solvenda est.

1º Monothelitæ hæc opera corrumpere tentaverunt, ut advertit concilium Romanum sub S. Martino I, *Labbe*, t. vi; sic *unam quamdam theandricam operationem* scripserant, vocem *unam*, sibi magis faventem, voce *novam* substituentes.

2º Recte dici potest, sensu catholico, Incarnatione perfecta, novam quamdam factam esse operationem theandricam, id est operationem Dei-hominis; Christus enim erat simul Deus et homo : ergo cuncta ipsius opera erant Dei-hominis seu theandrica, sine læsione humanarum facultatum.

Sic pariter catholice explicari possunt aliæ sanctorum Patrum locutiones quas Monothelitæ in sensum suum detorquere conati sunt, v. g., Christum fuisse *sine cogita-*

tionibus humanis, id est terrenis; eum *unam quamdam cognatam operationem per ambas naturas ostendisse*, vide-licet, ostendisse externum opus ad quod duæ concurrent naturæ completæ, proinde voluntas humana sicut voluntas divina, etc.

Frustra igitur desudaremus in solvendis hujusmodi cavillationibus.

Obj. 2º. Unica est persona in Christo : ergo unica operatio.

R. Nego conseq. et paritatem. Operatio enim non a persona repetenda est, alioquin tres essent operationes in Deo, siquidem tres sunt personæ, sed a natura. Hinc unica est voluntas seu operatio in Deo, quia unica est natura: at, ratione contraria, cum duæ sint naturæ integræ in Christo, duæ esse debent voluntates et operationes. Ergo.

Inst. Juxta vulgare axioma, actiones sunt suppositorum, seu personarum : ergo, ubi unica est persona, unica est operatio.

R. Nego conseq. Quamvis actiones a natura elicantur, personæ tamen tribuuntur : sic in homine corpus non cogitat, sed anima ; non ægrotat anima, sed corpus, et tamen dicitur, *homo cogitat, homo ægrotat*. Sic in Christo, cum divinitas persona Verbi terminata, humanitatis sit unita, operationes ex humanitate procedentes, ab operationibus quæ ex divinitate procedunt distinctæ, personæ Verbi, non vero aliis personis divinis tribuuntur : sunt igitur duplices respectu naturarum et unicæ respectu personæ, ac vere theandrica. Ergo.

Quæritur an papa Honorius revera damnatus fuerit, in concilio generali sexto, ut hæreticus.

R. Multum variantur theologorum opiniones circa illud factum. 1º Quidam negant illum fuisse damnatum sive ut hæreticum, sive ut hæresis fautorem, ideoque contendunt vel suspicantur acta sextæ synodi generalis malitia Græcorum fuisse corrupta, duas epistolas Honori ad Sergium et in Actibus ejusdem synodi revelatas, a Monothelitis fuisse suppositas vel adulteratas; ita Baroniūs, Bellarminus, Binius, Sylvius et alii.

2º Alii coucedunt Honorium revera fuisse damnatum ut hæreticum, sed ex falsa informatione et iniquissime, atque in hoc sextam synodum a Sancta Sede non fuisse approbatam. Hanc solutionem excogitavit cardinalis Turcrecremata; eam fortiter tuerit Sardagna, post alios per plures, quamvis difficile explicet quomodo legati Agathonis injustæ damnationi non obstiterint, aut si obstiterint, quomodo nulla fiat mentio illorum oppositionis; si Leo II in hoc decreta synodi non approbaverit, quomodo reservatio nullibi legitur; quomodo damnatio Honorii memorata reperiatur in duabus litteris Leonis II et in Actibus conciliorum generalium Nicæni II et Constantinopolitani IV.

3º Alii contendentes corruptionem sextæ synodi fuisse omnino impossibilem, quia, ex petitione Patrum, imperator statim curavit quinque exemplaria, propria manu subscripta, quinque sedibus patriarchalibus mittenda, Apostolicæ Sedi scilicet, Constantinopolitanæ, Alexandrinæ, Antiochenæ et Hierosolymitanæ; arbitrantes insuper alias suppositiones admitti non posse, dicunt Honorium recte fuisse damnatum, non ut hæreticum, sed ut fautorem hæresis, in ea reprimenda negligentem, eodem modo ac hæreticos loquentem, sive cum illis anathemate percuti merentem. Ita *Biluart*, speciali de facto Honorii dissertatione, t. v. edit. 1830. Vide in opere dicto: *Dictionnaire théologique de Bergier*, édit. de Besançon, t. v., note de Mgr Gousset, au mot *Monothélites*.

4º Alii contendunt Honorium vere et juste damnatum fuisse non solum ut hæresis fautorem, sed ut hæreticum. Ita Melchior Canus, lib. 6, cap. 8, cum multis aliis: nolunt tamen aliquid detrimentum inde afferri sententiæ quæ docet summum Pontificem ex cathedra loquentem, id est, aliquid fide credendum definientem et toti Ecclesiæ proponentem, infallibilitatis privilegio, vi promissum B. Petro factarum, gaudere; nam, inquit, Honorius in epistola ad Sergium non definiebat aliquid fide credendum, nec totam Ecclesiam obligare intendebat.

5º Alii denique volunt Honorium ut Pontificem locu-

tum et in hæresim lapsum esse. Ita generatim Protestantes, Jansenistæ, Quesnellistæ, et e catholicis non pauci, inter quos Richer, Vigor, Maimbourg, Dupin, etc.

Si in tanta dissensione partem aliquam tueri tenemur, opinionem eorum eligeremus qui dicunt Honorium non ideo damnatum fuisse a synodo VI quasi Monothelismi errore infectum, sed quia ipse inconsulta connivencia ac negligencia usus sit in causa Monothelitarum.

Quidquid sit, certum est nihil ex facto Honorii in gratiam Monothelismi concludi posse; si enim errasset ut Pontifex, quod fieri posse docent gallicanæ opinionis fautores, a concilio generali fuisset correptus. Nec dici potest cum Jansenistis, illius errorem ab episcopis, tum Orientalibus, tum Occidentalibus, ante concilium generale sextum fuisse saltem tacite approbatum; tum quia litteræ Honorii ad omnes episcopos non fuerant directæ; tum quia constat Ecclesiam dispersam in materia fidei errare non posse, ut probatur in Tractatu de vera Ecclesia. Ergo.

ARTICULUS QUARTUS.

DE COMMUNICATIONE IDIOMATUM.

PROPOSITIO.

Admittenda est idiomatum communicatio in Christo per nomina concreta.

Nota 1º. In eo consistit idiomatum communicatio, quod attributa Dei homini Christo, et attributa hominis Deo Christo tribuantur, v. g., *Deus est homo; homo est Deus*.

Nota 2º. Nomina alia sunt concreta, et alia abstracta.

Nomina concreta formam et subjectum simul expriment, v. g., *Deus homo*; et nomina abstracta, formam, abstrahendo a subjecto, significant, v. g., *divinitas, humanitas*. His notatis,

Prob. Haec propositio admittenda est, quæ probatur Scriptura sacra, Symbolis fidei et ratione: atqui, etc.

1º Scriptura sacra. Joan. iii, 13: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est

in cœlo. Unde sic : Ibi agitur de Christo ut homine, qui *ascensit in cælum*, qui vocatur *Filius hominis* : atqui tamen illi tribuitur proprietas divina, nempe esse simul in cœlo et in terra : ergo.

Act. xx, 28 : *Attendite vobis et universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere Ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo.* Ibi agitur de Christo ut Deo, regere Ecclesiam Dei : at illi tribuitur proprietas humana, videlicet Ecclesiam sanguine suo acquisisse. Ergo.

Idem habetur I Joan. iii, 16 : *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit ; et in aliis locis.* Ergo 1º.

2º *Symbolis fidei* in quibus dicitur : *Credo in Filium ejus unigenitum, Deum verum de Deo vero, qui conceptus est, natus, passus, crucifixus, mortuus et sepultus est, etc.* Unde sic : Concipi, nasci, pati, crucifigi, mori, sepeliri, sunt functiones vel passiones humanitati propriae : atqui tamen tribuuntur Filio Dei unigenito, qui est Deus verus, de Deo vero : ergo 2º.

3º *Ratione.* Quando duæ naturæ in una persona conjunguntur, attributa utrique propria de eadem persona prædicari possunt, v. g., quia in homine anima rationalis corpori conjungitur, recte dicitur : *Homo est corporeus, homo est spiritualis, est mortalis, est immortalis, etc.* At in Christo natura divina et natura humana in persona Verbi conjunguntur : ergo utriusque attributa de persona Verbi dici possunt. Ergo 3º, etc. ; aliunde, etc. Ergo.

Hoc manifestum est consectarium propositionis in qua, Nestorianos confutando, probavimus unicam esse personam in Christo.

Quæritur an communicatio idiomatum fieri possit in abstracto, dicendo, v. g., *Humanitas Christi est immensa, omnipotens, etc. ; vel Divinitas in Christo est passibilis, mortalis, etc.*

R. Affirmant Lutherani, qui, ut refellerent Sacramentarios, corpus Christi simul in pluribus locis existere posse negantes, docuerunt humanitatem Christi, ut

pote divinitati conjunctam, esse ubique : hinc dicti sunt Ubiquistæ. Vide Bossuet, *Hist. des Var.*, l. 2, n. 41, et l. 8, n. 45.

Verum hoc evidenter falsum est; nam 1º Christus dixit, Joan. xi, 14 et 15 : *Lazarus mortuus est, et gaudeo propter vos ut credatis, quoniam non eram ibi.* Matth. xxviii, 5 : *Jesum qui crucifixus est quæritis : non est hic :* ergo non est ubique ut homo. 2º S. Aug. de Christo ut homine loquens, Epist. 187, cap. 3, n. 10, ait : *Secundum hanc formam non est putandus ubique diffusus.*

3º Christus nasci, mori, sepeliri, descendere ad inferos, resurgere et in cœlos ascendere non potuit nisi de loco ad locum transeundo : atqui, dogmate ubiquitatis admisso, de loco ad locum transire non potuisset : fides catholica igitur ex parte rueret : ergo.

Frustra autem allegant Lutherani 1º Christum ut hominem sedere ad dexteram Dei quæ est ubique, et 2º inseparabiliter uniri divinitati quæ nullos agnoscit limites. Nam 1º dextera Dei sumitur metaphorice, ad significandum personam Verbi, humanitate illi conjuncta, æqualem esse Deo Patri. Ita SS. Patres et Scripturæ sacrae interpres, in versum 44, cap. xxii Evangelii secundum Matth. 2º Inseparabilis conjunctio unius substantiæ cum altera eamdem necessario non importat utriusque extensionem : sic, licet anima nostra pedi uniatur, non sequitur pedem ibi necessario esse ubi est anima, sed tantum animam ibi adesse ubi est pes vivens : ergo *a pari*, ex inseparabili unione humanitatis cum divinitate in persona Verbi, sequitur divinitatem semper esse ubi est humanitas Christi, minime vero humanitatem ibi necessario esse ubi est divinitas.

Ergo dici non potest, *humanitas est immensa*. Non magis dici posset eam esse omnipotentem, vel divinitatem in Christo fuisse passibilem.

Regulæ servandæ in communicatione idiomatum.

Theologi jubent sequentes semper servari regulas, ut omnis caveatur novitas in sermone :

1° Nomina concreta naturæ, tum divinæ, tum humanæ, de Christo et de se invicem prædicari possunt; v. g., dici potest: *Christus est Deus, Christus est homo, Verbum aut Filius Dei est homo, est mortalis, passibilis*, etc. *Aliquis homo est Filius Dei æternus, immensus, omnipotens*, etc. Ratio est, quia hæc omnia non referuntur ad naturam seorsim sumptam, sed ad personam Verbi, cui re ipsa competit.

Abstinendum est tamen a propositionibus in se veris, quibus abusi sunt vel abusuri præminentur hæretici, v. g., sequentes: *Christus est creatura, Filius minor est Patre*; veræ sunt in sensu catholicæ, sed quoniam Ariani illas in sensum hæreticum usurpabant, non preferendæ sunt sine addito eas ad sensum legitimum determinante, dicendo, v. g., *Christus ut homo est creatura, Filius Dei ut homo minor est Patre*.

2° Nomina abstracta utriusque naturæ de se invicem prædicari nequeunt, neque de Christo: v. g., absurde diceretur: *Humanitas in Christo est divinitas, divinitas est humanitas, Christus est divinitas*, etc. Hæc regula ex supradictis evidenter sequitur.

Fusius de communicatione idiomatum tractant S. Th. 3^a parte, q. 16; Sylvius, t. iv; Petavius, l. 4, c. 16, etc.

In dubio an locutio aliqua sit legitima, ab illa abstinentium est, vel aliqua correctione temperari debet, ut omnis æquivocatio tollatur.

CAPUT TERTIUM.

DE CONVENIENTIA INCARNATIONIS.

Theologi unanimi ore docent, post S. Th., 3 part. q. 1, art. 1, Verbi divini incarnationem valde convenientem fuisse, 1° Deo Patri, 2° generi humano, 3° universitati rerum, 4° ipsimet Verbo Dei, 5° naturæ assumpta, et 6° tempori quo mysterium istud peractum est.

1° *Deo Patri*. Omnia enim propter semetipsum ope-

ratus est Dominus, et ideo conditus est mundus ut, per visibilia, invisibilia Dei conspiciantur, Rom. i, 20: at in mysterio Incarnationis mirabiliter fulgent Dei perfectiones, bonitas videlicet, justitia, sapientia et omnipotencia: bonitas quidem, cum Deus, licet infinitus, majus beneficium hominibus præstare non potuisset: unde ipse Christus, Joan. ii, 19: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*; justitia, quia peccatum non fuit impunitum, pretium abunde sufficiens pro illo expando fuit oblatum, et homo, a diabolo victus, diabolum vice sua superavit; sapientia, quia Deus sic agendo jura justitiae cum misericordia sapientissime conciliavit, contraria contrariis curavit, scilicet, superbiam humilitate, avaritiam maxima paupertate, voluptatem doloribus et omnis generis infirmitatibus; omnipotencia, quia nihil majus est quam Deum fieri hominem, et tam distantia in unitate personæ jungere. Ergo 1°.

2° *Generi humano*. Nam 1° tota natura humana in Christo fuit sublimata et ad summum dignitatis fastigium elevata; 2° doctrina cœlesti imbuta; 3° a peccati jugo et dæmonis servitute liberata; 4° omnium virtutum exemplis instructa; 5° in fontibus corruptionis sanata. «Quæ superbia sanari potest, inquit S. Aug., lib. » de Agone christiano, cap. 11, n. 12, si humilitate Filii » Dei non sanatur? Quæ avaritia sanari potest, si pau- » pertate Filii Dei non sanatur? Quæ iracundia sanari » potest, si patientia Filii Dei non sanatur?... Erigit » spem suam genus humanum, et recognoscat naturam » suam; videat quantum locum habeat in operibus Dei!» Ergo 2°.

3° *Universitati rerum*. Homo enim, ex spiritu et corpore coalescens, quoddam est omnium creaturarum compendium; habet esse cum lapidibus, vivere cum plantis, sentire cum brutis, et intelligere cum angelis: omnia igitur in homine per Incarnationem fuerunt decorata ac nobilitata, et merito Apostolus dixit, Eph. i, 10, omnia quæ in cœlis et quæ in terra sunt, instaurata esse in Christo. Ergo 3°.